

اجلاس هماهنگی حفاظت و بهره‌برداری از منابع زنده دریای خزر

این اجلاس از تاریخ ۳۱ اردیبهشت به مدت سه روز با شرکت نمایندگان شیلات پنج کشور ساحلی دریای خزر با سخنرانی جناب آقای فروزش وزیر جهاد سازندگی در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی افتتاح گردید.

اجلاس تهران به دنبال اجلاس عشق‌آباد که سال گذشته در ترکمنستان تشکیل گردید جهت پیگیری و حصول به یک توافق جمعی بر حفاظت و بهره‌برداری از منابع زنده دریای خزر بویژه تاسماهیان که ذخایر آن در سالهای اخیر کاهش فوق‌العاده‌ای یافته است، برگزار گردید. در اجلاس عشق‌آباد بر روی پیش‌نویس موافقتنامه ۱۷ ماده‌ای مذاکره گردید. در این پیش‌نویس جمهوری آذربایجان نسبت به ماده ۴ آن نظر موافقی نداشت و قرار شد در اجلاس بعدی (تهران) روی آن کار شود.

ماده ۴

ماده ۴ در مورد تعیین منطقه انحصاری ماهیگیری به شرح زیر تنظیم شده بود:

۱. صید منابع زنده فقط توسط کشورهای ساحلی در عرض منطقه ۲۰ مایلی آبهای انحصاری انجام می‌گیرد که می‌تواند براساس تصویب رژیم حقوقی دریای خزر تغییر یابد؛
۲. هریک از اعضا می‌توانند با کسب مجوز از کشورهای ساحلی در منطقه انحصاری ماهیگیری آن کشور به صید مبادرت ورزند؛
۳. خارج از محدوده اشاره شده در بند ۱ ماده حاضر مناطق انحصاری ماهیگیری، و همچنین در خارج از مناطق قرق و محافظت شده خاص که کشورها دارای حقوق ماهیگیری متساوی می‌باشند، اعضا حق دارند صید ماهی را براساس تصمیمات واحد که توسط کمیته مندرج در ماده ۱۰ موافقتنامه حاضر اتخاذ می‌گردد انجام دهند؛
۴. تعیین محدوده‌های انحصاری ماهیگیری مغایر با استخراج مواد کانی و دریانوردی و سایر فعالیت‌های حقوقی که غیرمرتبط با حفاظت و بهره‌برداری از منابع زنده «منطقه» می‌باشند نیست.

در این اجلاس جمهوری آذربایجان همچنان بر موضع خود مبنی بر تعیین رژیم حقوقی

دریای خزر، قبل یا همزمان با هرگونه توافق دیگری پافشاری می‌کرد.

نظرات سایر کشورها بخصوص جمهوری اسلامی ایران و فدراتیو روسیه این بود که حصول نظرات مشترک در مورد رژیم حقوقی ممکن است سالها به طول انجامد، تا آن موقع شاید دیگر لازم نباشد چنین جلسه‌ای برگزار کنیم (به جهت از بین رفتن منابع زنده از جمله تاسماهیان).

علی‌هذا طرف روسی با ارائه تجربه این کشور در رابطه با منطقه ماهیگیری با ژاپن، کانادا، آمریکا، روسیه و نروژ نتایج سوء عدم توافق را یادآوری کرد.

مذاکرات به صورت فشرده طی سه روز ادامه یافت. در نهایت با درک اهمیت حفاظت از منابع زنده بر روی ماده جدیدی بجای ماده ۴ پیش‌نویس به بحث ادامه دادند. در ماده ۴ جدید بدون تعیین محدوده مشخص انحصاری ماهیگیری براساس تصمیمات واحد کمیته مندرج در ماده ۱۰ موافقتنامه (متن پیش‌نویس توافق شده) توافق کردند.

متن ماده ۴ (جدید)

۱. تا تعیین رژیم حقوقی دریای خزر اعضا حق دارند سالانه صید منابع زنده دریای خزر را خارج از مناطق قرق و محافظت شده براساس صید مجاز کلی و تقسیم آن بین اعضا براساس تصمیمات واحد که توسط کمیته مندرج در ماده ۱۰ موافقتنامه حاضر اتخاذ می‌گردد انجام دهند؛
۲. پس از تعیین رژیم حقوقی دریای خزر هر یک از اعضا می‌توانند با کسب مجوز از کشورهای ساحلی دریای خزر در منطقه انحصاری ماهیگیری آن کشور مبادرت به صید نمایند. نکته جالب توجه در این اجلاس توافق پنج کشور ساحلی دریای خزر در سطح نمایندگان دولتی بوده است. به نظر شرکت‌کنندگان این توافق اولین نظرات مشترک پنج کشور ساحلی دریای خزر در مورد منابع زنده و یک تصمیم تاریخی بوده است.

یزدان نادعلی‌زاده